

AAN DE SLAG MET AFVAL

HANDLEIDING

EEN UUR AFVALLES

INLEIDING

Aandacht voor zwerfafval en recycling in één les

Rondslingerend afval is een bron van ergernis voor volwassenen én kinderen. Met dit lesmateriaal breiden de leerlingen hun kennis uit over zwerfafval: het afval dat op straat en in de natuur belandt. Ze denken na over oorzaken en gevolgen van zwerfafval en worden zich bewust van hun eigen gedrag. Zwerfafval voorkomen is het uiteindelijke doel. Want, een schone omgeving is voor iedereen beter!

Afvalscheiding speelt een belangrijke rol bij recycling. Hoe meer afval we met elkaar op de juiste manier inzamelen, hoe beter het afval verwerkt kan worden en kan worden ingezet voor het maken van nieuwe producten. Afval wordt dan dus een grondstof.

Voor het omgaan met afval geldt: jong geleerd, is oud gedaan. Als kinderen leren dat ze verantwoordelijk zijn voor hun eigen afval, dan zullen ze later zorgvuldig met afval omgaan. Herhaling is belangrijk, wanneer je gedrag blijvend wilt veranderen. Met deze handleiding en aparte werkbladen voor iedere groep kan er jaarlijks aandacht worden besteed aan het onderwerp. Zo wordt herhalen afwisselend en groeit dit lesmateriaal mee van groep naar groep.

Als je voor langere tijd aan de slag wilt gaan met afval, bijvoorbeeld in de vorm van een project, vind je op de website aandeslagmetafval.nl meer lessuggesties en diverse activiteiten.

DOELGROEP

Deze handleiding hoort bij de werkbladen voor de groepen 1, 2 en 3.

LESDOELEN

- De leerlingen breiden hun kennis uit over zwerfafval (wat is zwerfafval, afbraaktijden, oorzaken, gevolgen).
- De leerlingen breiden hun kennis uit over het recyclen van verpakkingsafval (recycleproces, behoud van grondstoffen).
- De leerlingen worden zich bewust van hun eigen gedrag ten aanzien van afval en recycling.

DUUR VAN EEN LES

Een les duurt ongeveer één uur.

OPBOUW VAN EEN LES

Een les bestaat uit drie onderdelen:

1. **Introductie van de les (circa 15 minuten)**
Je kunt het onderwerp van de les op meerdere manieren introduceren. Hierna staan drie suggesties (zie 'Introductiemogelijkheden'). Je kunt hieruit een keuze maken of naar eigen inzicht er een mooie mix van maken.
2. **Aan de slag met het werkblad (circa 30 minuten)**
Per leerjaar is er één specifiek werkblad. Je kunt ervoor kiezen om het werkblad klassikaal in één keer helemaal door te spreken, waarna de leerlingen zelfstandig aan de slag gaan met alle opdrachten. Afhankelijk van het niveau en de zelfstandigheid van de leerlingen is het ook mogelijk om de opdrachten een voor een te bespreken en te laten maken. Ook kun je kiezen voor een niet-klassikale werkvorm. Bespreek dan de opdrachten individueel of in kleine groepjes. Sommige opdrachten lenen zich voor het geven van extra toelichting of een klassikaal gesprek.
3. **Nabespreken van het werkblad (circa 15 minuten)**
Met de leerlingen bespreek je de antwoorden van de werkbladen (zie hierna 'Antwoorden van de werkbladen') klassikaal, in kleine groepjes of individueel. Tijdens de nabespreking kun je ingaan op vragen van leerlingen en meningen met elkaar uitwisselen.

INTRODUCTIEMOGELIJKHEDEN

Drie suggesties:

1. **Kringgesprek: een afvalzak vol!**

Je verzamelt zwerfafval en stopt dit in een afvalzak. Je kunt hierbij bijvoorbeeld denken aan: een klokhuis van een appel of een bananenschil, een leeg blikje, een folder van een speelgoedwinkel, een kartonnen drinkpakje, een snoeppapiertje, een ijsstokje, een patatbakje etc. Je zet de afvalzak in het midden van de kring. Je vertelt dat je afval hebt verzameld. Je hebt het afval niet uit de afvalbak gehaald, maar je hebt het allemaal op straat gevonden! Vertel de leerlingen dat we dit afval ook wel 'zwerfafval' noemen, omdat het op straat 'zwerft'. Wat vinden de leerlingen daarvan? Daarna pak je het zwerfafval een voor een uit de afvalzak. Je laat het zwerfafval zien en vraagt aan de leerlingen wat het is. Waar zou je dit afval als zwerfafval kunnen vinden? (Een logische plek voor een folder van een speelgoedwinkel is in een winkelgebied en niet op het schoolplein, een patatbakje vind je bijvoorbeeld op het strand en niet vaak midden in het bos etc.) Wie kan het op die plek hebben achtergelaten? Waar hoort het eigenlijk thuis? (In de glasbak, in een papierbak, in de afvalbak etc.)

TIP!

Laat de leerlingen raden hoe lang het duurt voordat een blikje dat in de natuur terecht komt, helemaal verdwenen is. [Dat duurt vijftig jaar!] Hadden de leerlingen gedacht dat dat zo lang zou duren?

2. Afvalraadspelletjes voor in de kring

Verzamel tien (of meer) stuks droog/schoon afval, bijvoorbeeld een propje papier, een flesje, een ijsstokje, een dop, een plastic tas etc. Gebruik geen etensresten of afval met scherpe randen. Leg het afval op een tafel in het midden van de kring. Je kunt diverse raadspelletjes in deze setting spelen.

Mogelijkheden zijn:

Laat de leerlingen het afval benoemen. Bedek het afval daarna met een (thee)doek. Wie herinnert zich nog welk afval er op tafel ligt?

Haal onder de doek stiekem één stuk afval weg. Laat een leerling de doek wegnemen. Welk afval ontbreekt?

Neem een stuk afval in je hoofd. Laat de leerlingen jou vragen stellen over het stuk afval. Kunnen zij raden welk stuk afval jij in je hoofd hebt?

Leg het afval een voor een onder de doek. Eén leerling mag onder de doek voelen. Welk afval ligt er?

3. Introductiefilmpje op website aandeslagmetafval.nl

Op de website aandeslagmetafval.nl staat een algemeen introductiefilmpje over zwerfafval en recycling. Laat het filmpje op het digibord zien en bespreek het vervolgens na met de leerlingen.

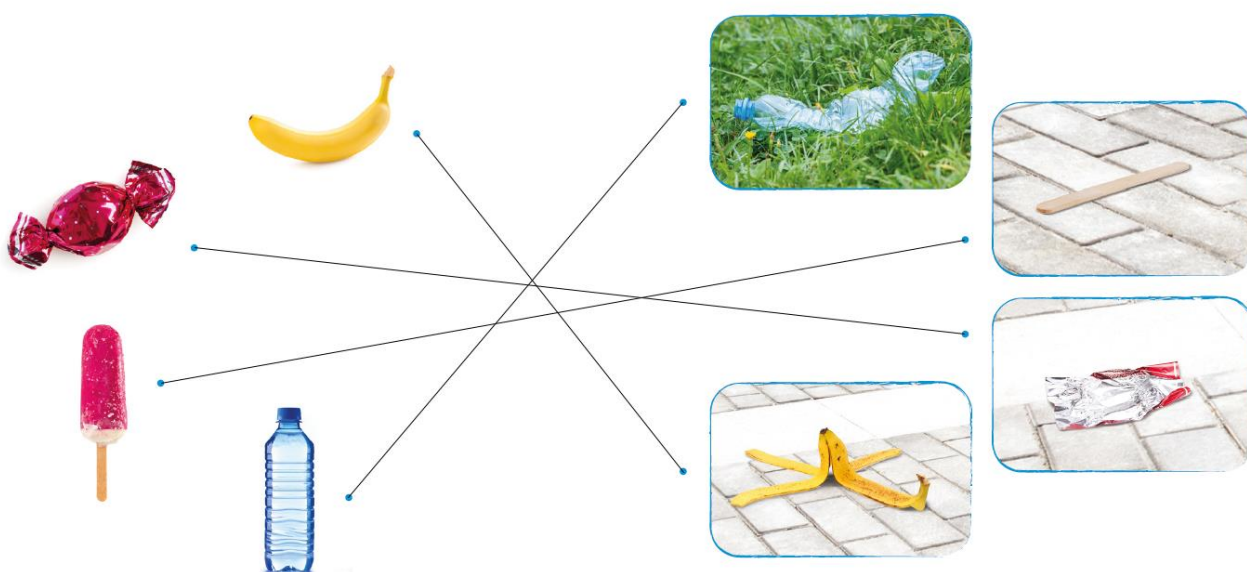
ANTWOORDEN VAN DE WERKBLADEN

WERKBLAD VOOR GROEP 1

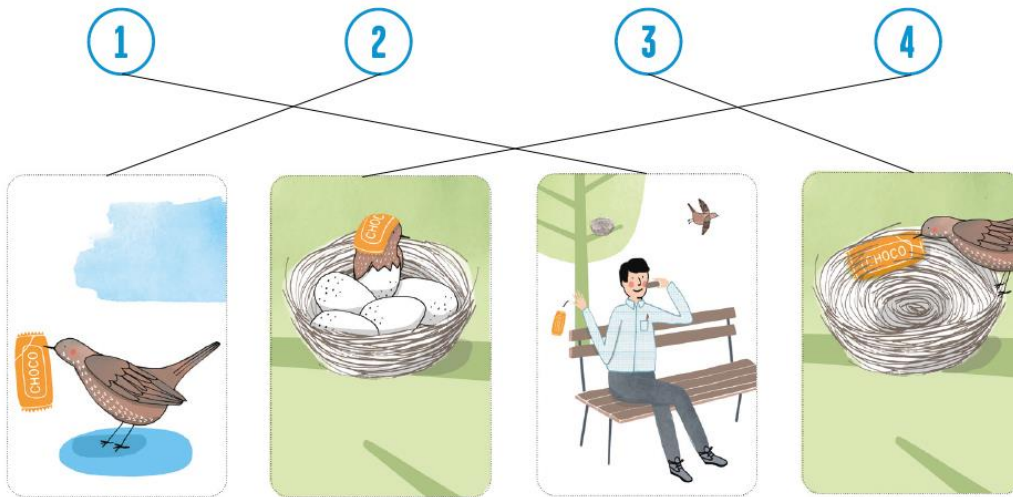
1. De vijf verschillen.

2. Welke foto's horen bij elkaar?

3. Hoe gaat het verhaal?

TIP!

De opdrachten 1, 2 en 3 lenen zich goed voor (individuele) gesprekjes met leerlingen. Laat ze vertellen wat ze zien en stel verdiepende vragen. Een mooie oefening om met leerlingen aan uitbreiding van hun woordenschat te werken!

4. Alle leerlingen gebruiken hun fantasie om iets moois te maken van het melkpak.

WERKBLAD VOOR GROEP 2

1. Kauwgom: komt zes keer voor
Dop: komt vier keer voor
Bananenschil: komt vier keer voor
Plastic tasje: komt één keer voor

Welk zwerfafval komt het meest voor? **Kauwgom** (zes keer)

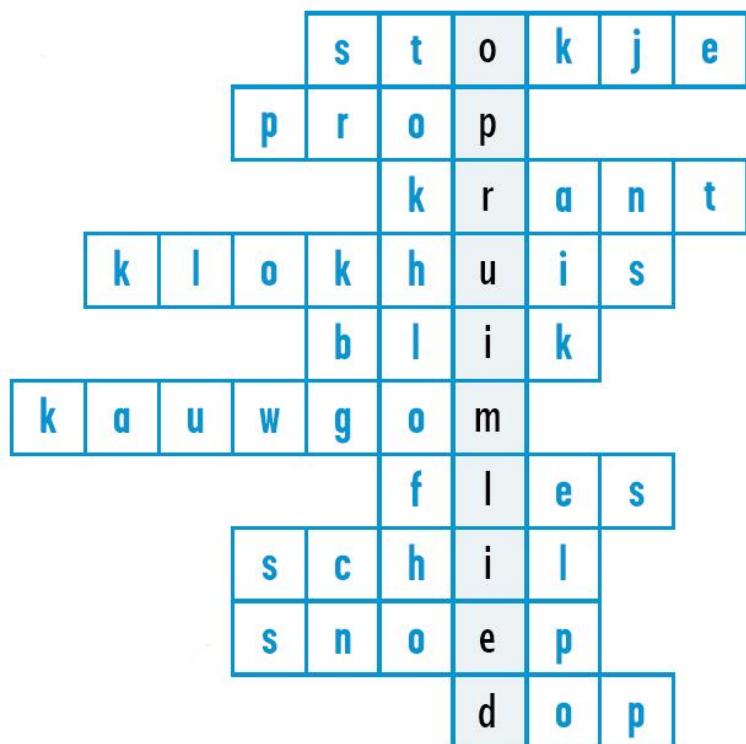
2.

3. Er zit een 's' in de woorden: **fles**, **tas** en **schil**.
4. Jampotje ->> **gemaakt van glas** (geel rondje)
Krant ->> **gemaakt van papier** (blauw rondje)
Patatbakje ->> **gemaakt van plastic** (oranje rondje)
Tasje ->> **gemaakt van plastic** (oranje rondje)
Propje ->> **gemaakt van papier** (blauw rondje)
Petfles ->> **gemaakt van plastic** (oranje rondje)

WERKBLAD VOOR GROEP 3

1. Welk woord lees je onder de pijl? [Opruimlied](#)

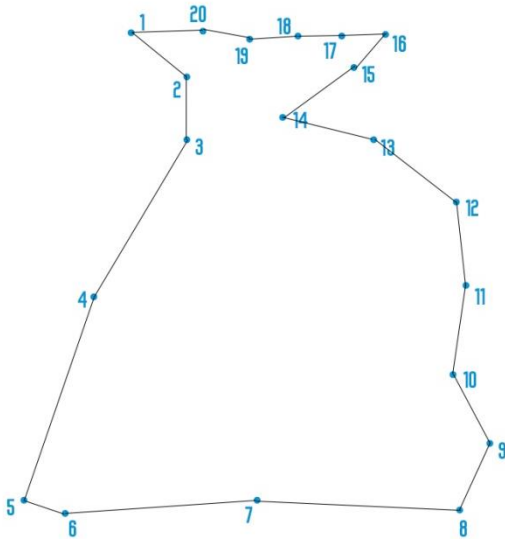

TIP!

Er zijn verschillende vrolijke opruimliedjes te vinden via YouTube. De 'rommelruimrocker' is een swingend lied dat de leerlingen zeker zal aanspreken. Ook het Supporter van Schoon-lied is een aanstekelijk nummer, dat aanzet tot actie. Zet eens een opruimliedje op tijdens het opruimen in de groep. Of leer de leerlingen een opruimliedje aan, dat ze kunnen zingen tijdens een opschoonactie in de buurt. Opruimen wordt op deze manier nóg gezelliger!

2. Een spijkerbroek wordt niet gemaakt van oud plastic.

3. Verbind de puntjes en je ontdekt een afvalzak.

De leerlingen gebruiken hun fantasie om hun eigen afvalzak te vullen.

4. hop!
daar gaat de prop

ik mik
ook het blik

in de bak
gaat het pak

wat raap ik op?
een rode dop

die stop ik in mijn jas
of in de tas

want, wat een lol
de bak is vol!